

اسلام هراسی غربی

واکاوی زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی
وبازاندیشی مولفه‌های تاریخی و نظری آن

تألیف:

دکتر محمد رضا مجیدی

محمد مهدی صادقی

www.ketab.ir

انتشارات دانشگاه امام صادق (علیه السلام)
تهران: بزرگراه شهید چمران،
پل مدیریت
تلفکس: ۸۸۳۷۰۱۴۲
صندوق پستی ۱۵۹-۱۴۶۵۵
E-mail: isu.press@yahoo.com
فروشگاه اینترنتی:
www.ketabesadiq.ir

دانشگاه امام صادق علیه السلام

اسلام‌هراسی غربی: واکاوی زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی و بازاندیشی مؤلفه‌های تاریخی و نظری آن
تألیف: دکتر محمد رضا مجیدی، محمد مهدی صادقی ■ ناشر: دانشگاه امام صادق (ع) ■ چاپ اول: ۱۳۹۳
قیمت: ۲۱۰۰۰ ریال ■ شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه ■ چاپ و صحافی: زلال کوثر ■ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۴-۴۰۳-۴

همه حقوق محفوظ و متعلق به ناشر است.

سرشناسه: مجیدی، محمد رضا، ۱۳۴۴-
عنوان و نام پدیدآور: اسلام‌هراسی غربی: واکاوی زمینه‌های فرهنگی،
اجتماعی و سیاسی و بازاندیشی مؤلفه‌های تاریخی و نظری آن / تألیف
محمد رضا مجیدی، محمد مهدی صادقی.
مشخصات نشر: تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری: ۳۶۶ ص.
فروستد انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)؛ ۶۵ سیاست؛ ۶۵
شابک: ۲۱۰۰۰ ریال : ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۴-۴۰۳-۴
موضوع: اسلام‌ستیزی
موضوع: اسلام و غرب
شناسه افزوده: صادقی، محمد مهدی، ۱۳۶۲-
شناسه افزوده: دانشگاه امام صادق (ع)
رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ب ۳۴۳ / ۳ / ۲۲۹ BP
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸۹
شماره کاتالانسی ملی: ۳۶۷۰۰۸۳

فهرست مطالب

۱۱		سخن ناشر
۱۳		پیشگفتار
۱۹		فصل ۱. اسلام‌هراسی: مفاهیم و مقدمات
۱۹		کلیات
۲۰		۱-۱. ریشه‌شناسی اصطلاح «اسلام‌هراسی»
۲۲		۲-۱. مفاهیم مرتبط با مفهوم «اسلام‌هراسی»
۲۲		۱-۲-۱. غرب و اروپا
۲۶		۲-۲-۱. سکولاریسم و سکولاریزاسیون
۲۹		۳-۲-۱. شرق‌شناسی
۳۱		۴-۲-۱. نژادپرستی
۳۳		۵-۲-۱. بیگانه‌هراسی
۳۵		۳-۱. «اسلام‌هراسی»: واژه‌ای نوین با پیشینه‌ای کهن
۳۶		۴-۱. اسلام‌هراسی و سیاست واژه‌سازی تهاجمی
۳۸		۵-۱. تاریخچه کاربرد اصطلاح «اسلام‌هراسی»
۴۰		۶-۱. تعاریف و معانی متعدد از واژه «اسلام‌هراسی»
۴۹		۷-۱. مدافعان مفهوم «اسلام‌هراسی»
۵۲		۸-۱. نقدهای نویسندگان بر اصطلاح «اسلام‌هراسی»
۵۵		۹-۱. ظهور توجهات به اسلام و جهلی نامتناسب
۵۷		۱۰-۱. ریشه‌های عمیق اسلام‌هراسی در سطحی‌سازی زندگی
۵۸		جمع‌بندی
۶۲		یادداشت

فصل ۲. اسلام‌هراسی و آسیب‌های پیش‌زمینه‌ای معرفتی.....	۶۳
کلیات.....	۶۳
۱-۲. اسلام‌هراسی: جایگاه دین، نقش سکولاریسم.....	۶۴
۱-۱-۲. مسیحیت و پیدایی سکولاریسم.....	۶۵
۲-۱-۲. مسیحیت و مسئله مدارا.....	۶۷
۳-۱-۲. نظریه‌های جامعه‌شناختی سکولاریسم.....	۶۹
۴-۱-۲. آسیب‌شناسی معرفت‌شناسانه از رویکردهای اسلام‌هراسی: «سکولاریسم».....	۷۳
۵-۱-۲. بنیادگرایی سکولاریستی و اسلام‌هراسی.....	۷۶
۶-۱-۲. سکولاریسم و گرایش به اسلام.....	۸۰
۷-۱-۲. تردید در کارایی سکولاریسم: مخالفت با سکولاریزاسیون.....	۸۱
۲-۲. اسلام‌هراسی و سنت شرق‌شناسی.....	۸۶
۱-۲-۲. شرق‌شناسی: از «دیگر» شناسی تا «دیگر» سازی.....	۸۷
۲-۲-۲. انگیزه‌های شرق‌شناسان.....	۹۲
۳-۲-۲. تأثیر شرق‌شناسی بر فضای فکری و فرهنگی غرب.....	۹۵
۱-۳-۲-۲. از سنت شرق‌شناسی تا مطالعات خاورمیانه.....	۹۶
۴-۲-۲. اسلام‌هراسی و اسلام‌شناسی غربی‌ها.....	۹۸
۱-۴-۲-۲. شرق‌شناسی و اسلام‌شناسی غربی.....	۹۹
۲-۴-۲-۲. پارادایم فرهنگ و مرحله تحقیق علمی.....	۱۰۰
۳-۴-۲-۲. اسلام‌شناسی غربی‌ها و خصوصیت شرق‌شناسی نوین.....	۱۰۲
۴-۴-۲-۲. خدمت‌ها و خیانت‌های اسلام‌شناسان غربی.....	۱۰۵
جمع‌بندی.....	۱۰۷
فصل ۳. اسلام‌هراسی در سطح مؤلفه‌ها و پیش‌زمینه‌های تاریخی.....	۱۱۱
کلیات.....	۱۱۱
۱-۳. گفتمان غربی - مسیحی ضداسلامی.....	۱۱۲
۲-۳. جنبش کشیشان شهادت طلب در آندلس.....	۱۱۶
۳-۳. اسلام‌هراسی در دوره جنگ‌های صلیبی.....	۱۲۰
۴-۳. عصر استعمار.....	۱۳۲
۱-۴-۳. تشکیل رژیم غاصب صهیونیستی.....	۱۳۶
۲-۴-۳. استعمار و بیداری اسلامی.....	۱۴۰
۵-۳. تحریف متون دینی و واقعیات تاریخی.....	۱۴۸

۱۵۲.....	۳-۶. جریان مسیحیت صهیونیستی.....
۱۵۳.....	۳-۶-۱. ریشه‌های مسیحیت صهیونیستی.....
۱۵۷.....	۳-۶-۲. مسیحیت صهیونیستی در آمریکا.....
۱۶۱.....	۳-۶-۳. مسیحیت صهیونیستی: حمایت از اسرائیل و اسلام‌هراسی.....
۱۶۴.....	۳-۶-۴. چرایی جدی شدن مسیحیت صهیونیستی پس از پیروزی انقلاب اسلامی.....
۱۶۶.....	۳-۷. اظهارات ناپسند پاپ.....
۱۶۹.....	۳-۷-۱. کلیسای واتیکان و دیپلماسی آنان در قبال مسلمانان.....
۱۷۳.....	جمع‌بندی.....
۱۷۷.....	یادداشت‌ها.....
۱۸۱.....	فصل ۴. زمینه‌های فرهنگی اسلام‌هراسی در غرب: قالب‌های مختلف نژادپرستی.....
۱۸۱.....	کلیات.....
۱۸۳.....	۴-۱. نژادپرستی بیولوژیک و نژادپرستی فرهنگی.....
۱۸۵.....	۴-۲. نگرش تاریخی مفهوم نژادپرستی در غرب.....
۱۹۶.....	۴-۳. اسلام‌هراسی به عنوان قالبی از نژادپرستی فرهنگی.....
۲۰۱.....	۴-۳-۱. مسلمان‌هراسی و نژادپرستی جدید.....
۲۰۶.....	۴-۴. اسلام‌هراسی و نژادپرستی مذهبی.....
۲۱۲.....	۴-۵. نژادپرستی تئوریک.....
۲۱۹.....	۴-۵-۱. اسلام‌هراسی به عنوان نژادپرستی معرفت‌شناسانه.....
۲۲۱.....	جمع‌بندی.....
۲۲۴.....	یادداشت‌ها.....
۲۲۷.....	فصل ۵. زمینه‌های اجتماعی اسلام‌هراسی.....
۲۲۷.....	کلیات.....
۲۲۹.....	۵-۱. مهاجرت مسلمانان به اروپا و دو فرضیه در مورد اسلام‌هراسی.....
۲۳۴.....	۵-۲. مهاجرت مسلمانان به غرب و نیاز غرب به مهاجران.....
۲۳۸.....	۵-۳. پدیده اسلام‌گرایی در اروپای معاصر.....
۲۴۱.....	۵-۴. هویت و مهاجرت.....
۲۴۵.....	۵-۵. بررسی آماری مسلمانان اروپایی.....
۲۴۹.....	۵-۶. جمعیت‌شناسی سیاسی مسلمانان اروپا.....
۲۵۶.....	۵-۷. سنجش تئوری خط مستقیم ترکیب در مورد حضور اجتماعی مسلمانان در اروپا.....
۲۶۲.....	۵-۸. ظهور احزاب راست رادیکال.....

- ۹-۵. دلایل قدرت گرفتن احزاب راست رادیکال در اروپا..... ۲۶۷
- ۹-۵-۱. شکاف‌های اقتصادی - اجتماعی جدید میان کارگران بومی و مهاجران..... ۲۶۷
- ۹-۵-۲. شکاف فرهنگی و هویتی بین مهاجران و شهروندان بومی اروپایی..... ۲۷۰
- ۹-۵-۳. بی‌اعتمادی یا کاهش اعتماد عمومی به احزاب اصلی و نهادهای سیاسی غالب..... ۲۷۳
- ۹-۵-۴. سیاست اپورتونیستی راست رادیکال به همراه خاصیت کاریزماتیک نسبی رهبران آن‌ها..... ۲۷۵
- ۹-۵-۱۰. ماهیت احزاب راست رادیکال: فاشیست یا فرصت‌طلب؟..... ۲۷۸
- ۹-۵-۱۱. خصوصیت واگیرداری احزاب بیگانه‌هراس..... ۲۸۰
- ۹-۵-۱۲. پدیده تروریسم اروپایی..... ۲۸۱
- جمع‌بندی..... ۲۸۶
- یادداشت‌ها..... ۲۹۰
- فصل ۶. اسلام‌هراسی در سطح رویکردهای سیاسی..... ۲۹۱**
- کلیات..... ۲۹۱
- ۶-۱. سیاست «در جستجوی دشمن»..... ۲۹۲
- ۶-۲. اسلام‌هراسی در اروپا: دو رویکرد نومحافظه‌کار و لیبرال..... ۲۹۴
- ۶-۳. تئوری برخورد تمدن‌ها: رویکرد نومحافظه‌کار..... ۲۹۴
- ۶-۴. جلوه‌ای از اسلام‌هراسی نومحافظه‌کار: یوروبیا..... ۲۹۵
- ۶-۵. تقبیح «اسلام سیاسی»: رویکرد لیبرال..... ۲۹۷
- ۶-۶. جلوه‌ای از اسلام‌هراسی لیبرال: یکسان‌سازی فرهنگی..... ۲۹۹
- ۶-۷. مسلمانان تا چه حد در جریان اسلام‌هراسی مقصراند؟..... ۳۰۲
- ۶-۸. چند فرهنگ‌گرایی یا مدیریت مذهبی؟..... ۳۰۵
- ۶-۹. سنجش نسبت اسلام‌هراسی لیبرال با جریان بیداری اسلامی..... ۳۰۶
- ۶-۱۰. بررسی ایده «اسلام اروپایی»..... ۳۱۰
- ۶-۱۰-۱. اسلام اروپایی به مثابه یک اسلام سکولار..... ۳۱۱
- ۶-۱۰-۲. اسلام اروپایی به مثابه یک اسلام ملی و تحت کنترل..... ۳۱۶
- ۶-۱۰-۳. اسلام اروپایی به مثابه یک اسلام بازتولید شده در فضای جهانی شدن..... ۳۱۸
- ۶-۱۰-۴. اسلام اروپایی به مثابه تعهد به پیمان همزیستی..... ۳۲۰
- ۶-۱۱. نقد ایده «اسلام اروپایی»..... ۳۲۲
- ۶-۱۱-۱. خلط مفهوم «اسلام» با «مسلمان»..... ۳۲۲
- ۶-۱۱-۲. استراتژی دوگانه: اسلام خوب، اسلام بد..... ۳۲۴
- ۶-۱۱-۳. ایده اسلام اروپایی: استمرار رویکرد شرق‌شناسی..... ۳۲۵

۳۲۶.....	۴-۱۱-۶. تضاد درونی ایده اسلام اروپایی
۳۲۷.....	۱-۱۲-۶. رابطه اسلام اروپایی با جریان اسلام‌هراسی
۳۲۹.....	جمع‌بندی
۳۳۳.....	فصل ۷. بررسی توهین‌های سریالی جریان اسلام‌هراسی معاصر
۳۳۳.....	کلیات
۳۳۴.....	۱-۷. مسئله کتاب «آیات شیطانی» سلمان رشدی
۳۳۶.....	۱-۱-۷. فتوای تاریخی امام خمینی (ره): قدرت نمایی جهانی اسلام
۳۴۰.....	۲-۱-۷. تاملی در حکم تاریخی امام خمینی (ره)
۳۴۹.....	۳-۱-۷. بحثی درباره مفاهیم «ارتداد»، «آزادی» و «احترام متقابل»
۳۵۸.....	۴-۱-۷. تحلیل دوجنبه از کتاب آیات شیطانی: افسانه غرائق و سبک رئالیسم جادویی
۳۵۹.....	۱-۴-۱-۷. افسانه غرائق و کتاب آیات شیطانی
۳۶۱.....	۲-۴-۱-۷. رئالیسم جادویی و کتاب آیات شیطانی
۳۶۴.....	۵-۱-۷. رابطه الحاد و اسلام‌هراسی
۳۷۱.....	۲-۷. کاریکاتورهای موهن دانمارکی
۳۷۵.....	۱-۲-۷. آزادی بیان و محدودیت‌هایش در جامعه سکولار
۳۸۲.....	۲-۲-۷. مسلمان ستیزی و اسلام‌هراسی در دانمارک
۳۸۶.....	۳-۲-۷. از اسلام‌هراسی تا جنگ: اسلام‌گرایی‌هراسی
۳۹۲.....	۳-۷. فیلم موهن «معصومیت مسلمانان»
۳۹۷.....	۱-۳-۷. آیا اعتراضات به تقویت القاعده می‌انجامد؟
۴۰۰.....	۲-۳-۷. خشم مقدس، نفرت آگاهانه و غیرتی که حافظ هویت است
۴۰۱.....	۳-۳-۷. نقطه اصلی طراحی چه بود؟ کنش، واکنش یا واکنش به واکنش؟
۴۰۳.....	جمع‌بندی
۴۰۹.....	یادداشت‌ها
۴۱۳.....	فرجام سخن
۴۱۹.....	منابع و مأخذ
۴۳۷.....	نمایه

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»
 وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا دَاوُودَ وَ سُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
 فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ
 (قرآن کریم، سوره مبارکه النمل، آیه شریفه ۱۵)

سخن ناشر

فلسفه وجودی دانشگاه امام صادق علیه السلام که از سوی ریاست دانشگاه به کرات مورد توجه قرار گرفته، تربیت نیروی انسانی ای متعهد، باتقوا و کارآمد در عرصه عمل و نظر است تا از این طریق دانشگاه بتواند نقش اساسی خود را در سطح راهبردی به انجام رساند. از این حیث «تربیت» را می‌توان مقوله‌ای محوری یاد نمود که وظایف و کارویژه‌های دانشگاه، در چارچوب آن معنا می‌یابد؛ زیرا که «علم» بدون «تزکیه» بیش از آنکه ابزاری در مسیر تعالی و اصلاح امور جامعه باشد، عاملی مشکل ساز خواهد بود که سازمان و هویت جامعه را متأثر و دگرگون می‌سازد. از سوی دیگر «سیاست‌ها» تابع اصول و مبادی علمی هستند و نمی‌توان منکر این تجربه تاریخی شد که استواری و کارآمدی سیاست‌ها در گرو انجام پژوهش‌های علمی و بهرمندی از نتایج آنهاست. از این منظر پیشگامان عرصه علم و پژوهش، راهبران اصلی جریان‌های فکری و اجرایی به حساب می‌آیند و نمی‌توان آینده درخشانی را بدون توانایی‌های علمی - پژوهشی رقم زد و سخن از «مرجعیت علمی» در واقع پاسخ‌گویی به این نیاز بنیادین است.

دانشگاه امام صادق علیه السلام درواقع یک الگوی عملی برای تحقق ایده دانشگاه اسلامی در شرایط جهان معاصر است. الگویی که هم اکنون ثمرات نیکوی آن در فضای

ملی و بین‌المللی قابل مشاهده است. طبعاً آنچه حاصل آمده محصول نیت خالصانه و جهاد علمی مستمر مجموعه بنیانگذاران و دانش‌آموختگان این نهاد است که امید می‌رود با انکاء به تأییدات الهی و تلاش همه‌جانبه اساتید، دانشجویان و مدیران دانشگاه، بتواند به مرجعی تمام عیار در گستره جهانی تبدیل گردد.

معاونت پژوهشی دانشگاه امام صادق علیه السلام با توجه به شرایط، امکانات و نیازمندی جامعه در مقطع کنونی با طرحی جامع نسبت به معرفی دستاوردهای پژوهشی دانشگاه، ارزیابی سازمانی- کارکردی آن‌ها و بالاخره تحلیل شرایط آتی اقدام نموده که نتایج این پژوهش‌ها در قالب کتاب، گزارش، نشریات علمی و... تقدیم علاقه‌مندان می‌گردد.

هدف از این اقدام - ضمن قدردانی از تلاش خالصانه تمام کسانی که با آرمان و اندیشه‌ای بزرگ و ادعایی اندک در این راه گام نهادند- درک کاستی‌ها و اصلاح آنها است تا از این طریق زمینه پرورش نسل جوان و علاقه‌مند به طی این طریق نیز فراهم گردد؛ هدفی بزرگ که در نهایت مرجعیت مکتب علمی امام صادق علیه السلام را در گستره بین‌المللی به همراه خواهد داشت. (ان شاء الله)

ولله الحمد

معاونت پژوهشی دانشگاه

پیشگفتار

بسیاری از اندیشمندان و اهل نظر بر این باورند که جنگ و خشونت آنجا آغاز می‌شود که گفتگو از روابط انسانی رخت بر می‌بندد. بنابراین برای استقرار صلح و ثبات نیازمند شناخت موانع و روادع عینیت یافتن گفتگو و فهم متقابل هستیم. سده گذشته با جنگ و خشونت همراه بود: دو جنگ جهانی ویرانگر، جنگ‌های منطقه‌ای، تنش‌ها و منازعات، و سلطه خشونت در سطح جهان و استمرار همان رویکرد در سده حاضر نمونه‌هایی است که ما را به تلاش و جستجوی راه‌حل‌های پایداری که بشریت را از این وضعیت نجات دهد رهنمون می‌شود. دستیابی به این هدف و خشکاندن ریشه‌های تنش، خشونت و جنگ، آرمان مشترک نوع بشر است. اگر توجه لازم به یافتن راه‌حل‌های ممکن برای این مسئله مبذول گردد به این نتیجه دست خواهیم یافت که دستورات و آموزه‌های پیامبران الهی راه عملی به سوی صلح و امنیت را بر پایه عدالت و انسانیت مشخص نموده است. در ادیان الهی و متون مقدس مرتبط با آنها علل بنیادی خشونت مورد اشاره قرار گرفته‌اند. در صورتیکه بخواهیم ریشه‌های خشونت در جهان امروز را تبیین نمائیم به این نتیجه خواهیم رسید که استکبار و سلطه قدرتمندان، تحقیر ضعفا و مستضعفین، تبعیض، فقر، سوءبرداشت و سوءتفاهم درخصوص ماهیت و جوهره دین و بویژه بی‌عدالتی و عدم مدارا مهمترین علل بروز خشونت، وحشت و مناقشات هستند. یافتن پاسخ به پرسش‌های دشواری که بشر امروز با آن‌ها مواجه است و دستیابی به راه‌حل‌های عملی برای چالش‌های موجود، با اطاعت از دستورات و آموزه‌های دینی میسر خواهد بود. امروز بشریت به این نتیجه رسیده که اگر گفتگو در

روابط انسانی حاکم گردد می‌توان از اختلافات جلوگیری نمود و نگاه نزدیک‌تری به مسائل و معضلات جهانی داشت. گفتگو یکی از ابعاد مهم زندگی انسانی است و می‌توان آن را نوعی از تعامل میان نیروهای اجتماعی دانست. هدف گفتگو روشن ساختن اختلافات و یافتن راه‌حلی برای نزدیک‌سازی طرف‌های گفتگو است. بنابراین با استفاده از گفتگو در میان ادیان و فرهنگ‌های مختلف می‌توان در عین احترام به برخی تفاوت‌ها و اختلافات جزئی، به وحدت ارزش‌ها دست یافت. همه ادیان الهی دارای ریشه‌ها و ارزش‌های مشترک هستند و بنابراین با تاکید بر این مشترکات و از سوی دیگر احترام به تنوع فرهنگی می‌توانیم به رویکردی برای حل اختلافات از طریق گفتگو دست یابیم.

یکی از مهمترین موانع تقارب و گفتگو میان فرهنگ‌های مختلف و پیروان ادیان ایجاد ترس و هراس غیرموجه و بی‌اساس در رابطه با دین است که در جهان امروز ما به‌خوبی قابل مشاهده می‌باشد. در این خصوص می‌توان اسلام‌هراسی را به‌عنوان یکی از موانع مهم بر سر راه تقارب و گفتگو به شمار آورد. اسلام‌هراسی در واقع به معنای ایجاد ترس و هراسی بی‌پایه و بی‌اساس از اسلام و دامن زدن به دشمنی با این دین الهی و پیروان آن است. اسلام‌هراسی همچنین به معنای اعمال تبعیض بر علیه مسلمانان در همه جنبه‌های زندگی اعم از اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، علمی، تربیتی و غیره است. حال باید دید چرا این هراس، غیرواقعی و بی‌اساس است؟ بررسی علمی پدیده «اسلام‌هراسی» و شناخت ابعاد و زوایای گوناگون آن در یک بستر تاریخی کمک می‌کند تا سازوکارهای مواجهه با آن نیز دقیق و علمی باشد و از افتادن در دام‌های گوناگونی در راه پیشرفت جوامع اسلامی پهن شده است، پیشگیری می‌شود. نمود امروزی پدیده اسلام‌هراسی بی‌ارتباط با نحوه مواجهه تاریخی اسلام و غرب نیست. اسلام‌هراسی امروز پدیده‌ای است که هراس غیرواقعی و ترس غیرعقلانه را تولید می‌کند اما در طرف دیگر این پدیده، جریان اسلام‌ستیزی مشاهده می‌شود که آگاهانه این ترس غیر واقعی را در ذهن و قلب شهروندان غربی تولید می‌کند. تفکرات ضد اسلامی در غرب را - که در چهره‌های گوناگون اسلام‌هراسی و اسلام‌ستیزی نمایان می‌شود - باید در گذشته‌های دورتر به ویژه جنگ‌های صلیبی و دوران توسعه اسلام در اروپا جستجو کرد. به تعبیر ادوارد سعید، اسلام از دید اروپا تجسم دشمن بیگانه‌ای

است که قصد دارد پایه و اساس تمدن اروپایی را از زمان قرون وسطی ویران کند. و این در حالی است که به استنادات علمی و تاریخی روشن است که فرهنگ اروپایی در اکثر زمینه‌های علمی و فرهنگی از تعالیم و روشنگری‌های اسلامی بهره برده است. شکل‌گیری تمدن اروپایی در قرون وسطی نتیجه رشد و ترقی تمدن اسلامی در جنوب آن قاره بوده است. حضور اسلام در اروپا، این قاره را قادر ساخت دانش خود را در زمینه‌های گوناگون از جمله فلسفه، طب، نجوم، شیمی و ریاضیات گسترش دهد. حفظ گنجینه دانش و فلسفه یونان باستان برای آیندگان یکی از بزرگترین دستاوردهای دانشمندان مسلمان در قرون وسطی بود و دانشمندان مسیحی تنها به واسطه ترجمه‌ها و تفسیرهای فیلسوفان مسلمان، به درک مفاهیم ماوراءالطبیعه ارسطو نائل شدند. ابن رشد، فیلسوف عربی که در سال ۱۱۲۶ در قرطبه متولد شد. با نوشتن تفسیر آرا ارسطو تأثیر بسیاری از خود به جای گذاشت. اندیشمندان مسیحی بزرگ آن دوران دانش خود را در مراکز علمی تاسیس شده توسط مسلمانان گسترش دادند. اما طرف دیگر رابطه تاریخی اسلام و غرب، تصادم، خشونت و درگیری است. یکی از بحث‌های جدی در میان صاحب‌نظران غربی این است که اصولاً پدیده «غرب» در فرآیند دشمنی با اسلام و مسلمانان شکل گرفت و دشمنی در دوران جنگ‌های صلیبی و سپس عصر استعمارگری، به عنصری هویت‌بخش برای اروپا و غرب تبدیل شد. عناصر هویت‌بخش غربی در ارتباط با وجود ترس و تنفر و تلاش برای سلطه‌گری در برابر «دیگران»، قابل درک است. در این فرآیند هنگامی که اروپای دارالمسیحیت به اروپای عصر روشنگری و غرب سکولار تبدیل شد، صرفاً تعصبات قدیمی شرق‌ستیزانه و ضداسلامی تغییر چهره داد و ماهیت دیگرستیزی خود را حفظ نمود. بی‌جهت نیست که در دوران عصر استعمارگری نیز اروپای سکولار حتی بیشتر از اسلاف خود برنامه‌هایی چون تبشیر را پیگیری کردند و در همین رابطه بود که شرق‌شناسی باقوت و جدیت و هدفمندی پیگیری شد. از لحاظ تاریخی، منافع استعماری با آمال تبشیر هماهنگ شده بود و هدف از شرق‌شناسی چیزی بیش از میل به دانستن و کنجکاوی محققانه بود و تلاش برای دستیابی به جریانی علمی برای پشتوانه‌سازی سیاست‌های دولت‌های استعماری اروپایی در این راستا مشهود بود.

امروزه نیز در اروپا، برخی محافل و لابی‌ها تعصبات قدیمی را تقویت می‌کنند و

تلاش می‌کنند اسلام را تهدیدی برای هویت و امنیت اروپا معرفی کنند. حضور جامعه نسبتاً بزرگ مسلمانان در اروپا که عمدتاً شامل کارگران مهاجر است به تدریج به افزایش واکنش‌های خصمانه منجر شده است. این اجتماعات اغلب به عنوان تهدیدی برای انسجام اجتماعی و فرهنگی اروپا به تصویر کشیده شده‌اند. در چنین شرایطی که تعمداً از تعصبات سنتی ضد اسلامی بهره‌برداری می‌شود، حفظ فضای گفتگو و همکاری بسیار دشوار است. امواج اسلام‌هراسی امروزی با احیای تعصبات قدیمی و بازتولید آن در شکل مدرن با بهره‌گیری از جریان‌های قوی رسانه‌ای تلاش می‌کنند ذاتی خشن را برای اسلام در همه ابعاد فردی و اجتماعی ترسیم کنند. و از آنجا که پژوهش در باب اسلام به‌طور تاریخی به برخی میسیونرهای مسیحی افراطی سپرده شده بود که همواره مطالعات خود را با جبهه‌گیری و شیوه‌ای مجادله‌آمیز آمیخته‌اند، تصویر تحریف شده‌ای از اسلام ارائه شده است. این پژوهشگران میسیونر مسیحی همواره در آثارشان این‌گونه بیان کرده‌اند که اسلام عموماً و بی‌محابا جنگ علیه کفار را که همان مسیحیان هستند توجیه می‌کند. فهم نادرست از تعالیم قرآن و دیدگاه اسلام نسبت به آزادی ادیان، تحریفات عمدی کلامی و از قلم انداختن جملات توضیحی و روشنگرانه با جدا کردن عباراتی از متون اسلامی، جو بی‌اعتمادی عمیقی را ایجاد کرده و باعث تداوم درک اشتباه از اسلام به عنوان تهدیدی علیه تمدن مسیحیت در اروپا شده است. در این میان، شکل‌گیری جریان‌های تروریستی به نام اسلام و مسلمانان و اقدامات خشونت‌بارشان به کمک جریان‌های نظری تولیدکننده امواج اسلام‌هراسی آمده است. گروهک‌هایی چون القاعده و طالبان و جریان‌هایی چون سلفی‌گری افراطی و وهابیت، به عنوان آلترناتیو اسلام‌گرایی حقیقی از سوی محافل غربی همزمان مورد حمایت و بزرگنمایی قرار می‌گیرند. پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، اسلام ناب و اسلام‌گرایی حقیقی با ویژگی ضد استبدادی - ضد استکباری خود قدرت‌های استعمارگر غربی و حامیان منطقه‌ای‌شان را با چالشی عمیق روبرو ساخت. در همین زمینه، حمایت از وهابیت و اسلام‌گرایی سلفی برای ایجاد جریان موازی و تضعیف نمودن کلیت اسلام و اسلام‌گرایی در دستور کار غربی‌ها قرار گرفت. روی دیگر این برنامه آن بود که با سیاست اسلام‌هراسی غربی کلیت اسلام در وهابیت تقلیل یافت و دستاویزی برای خشن و واپسگرا خواندن اسلام ایجاد شد. اسلام‌هراسی غربی مسلمانان را به دو گروه

کلی مسلمان خوب و مسلمان بد تفکیک می‌کند و در این راستا پیروان اسلام طالبانی و اسلام بن لادنی، مسلمان بد و پیروان اسلام سکولار، مسلمان خوب خوانده می‌شوند. اسلام‌هراسی غربی با سیاست دو گانه جذبی - دفعی به حذف و طرد گرایش‌ات اصیل اسلام‌گرایی می‌پردازد و با رویکرد «اسلام‌گرایی هراسی» هر نوع گرایش غیرسکولار را، خشن و ناپسند جلوه می‌دهد.

آنچه امروز شاهد آن هستیم در استمرار جریان اسلام‌ستیزی و امواج اسلام‌هراسی است که در دهه گذشته به بهانه‌های گوناگون از جمله حادثه مشکوک یازدهم سپتامبر شاهد تشدید آن بودیم. در این ایام، بار دیگر پس از اوج‌گیری موج بیداری اسلامی و ناکامی دشمنان امت اسلامی در طرح‌های سلطه‌جویانه و استعماری خود شاهد تعرض به مقدسات بیش از یک و نیم میلیارد مسلمان و بلکه مقدسات همه پیروان ادیان توحیدی هستیم. نوع تعامل غرب با اشکال گوناگون اسلام‌هراسی نشان از طرح‌های پیچیده برای استمرار روند استعمار در اشکال نوین و تسلط بر مقدرات جهان اسلام و کل جهان در دهه‌های پیش روی دارد. از یک سو شاهد سکوت گوش خراش دولت‌های غربی و مجامع بین‌المللی با دایه حقوق بشر و آزادی در مقابل تعرض به مقدسات اسلامی هستیم و از سوی دیگر، حمایت مستمر از جریان‌های تروریست در منطقه اسلامی توسط همین کشورها را مشاهده می‌کنیم.

ایده این کتاب در جریان کارهای دانشگاهی در دوره کارشناسی ارشد مطالعات منطقه‌ای دانشگاه تهران شکل گرفت. همکار ارجمند جناب آقای محمدمهدی صادقی در مطالعات اروپا پیشنهاد موضوع وضعیت اسلام و مسلمانان در غرب و به‌ویژه اروپا را برای نگارش پایان نامه داشتند که سرانجام نیکی داشت و پس از اتمام آن، در دوره دکتری در همان گرایش مشغول به تحصیل شد. در فراخوان دانشگاه امام صادق (علیه السلام) برای انجام مطالعات علمی و پژوهشی عنوان این پژوهش هم قرار داشت و با لطف فاضل اندیشمند جناب آقای دکتر افتخاری معاون سابق پژوهشی آن دانشگاه طرح نامه تنظیم و قرارداد منعقد شد. در اواسط کار بروز برخی مشغله‌ها و مشکلات تحویل کار را با تاخیر روبرو ساخت. لطف مضاعف و مساعدت کارفرمای محترم باعث شد به‌رغم موانع پیش آمده، این پژوهش به پایان رسد. به‌رغم فراز و فرود پژوهش، الحمدلله به‌نظر می‌رسد به فضل الهی در این پژوهش برخی حرف‌های جدید و مطالب نو و غیر

تکراری در دسترس خوانندگان فهیم گذاشته شده است. این کتاب صرفاً تحقیقی پیرامون اسلام‌هراسی نیست، چرا که مباحثی چون جامعه‌شناسی سکولاریسم، سنت شرق‌شناسی، عصر استعمارگری، جنگ‌های صلیبی، نژادگرایی و نژادپرستی غربی و جریان‌شناسی گروه‌های راست افراطی را به‌طور مبسوط مورد توجه قرار داده است. در حقیقت برای تحلیل اسلام‌هراسی غربی، دریچه‌ای به‌سوی «غرب‌شناسی» از زاویه‌ای خاص گشوده شده است. لازم به تذکر است که به جز هفت فصل ارائه شده؛ دو فصل دیگر نیز در باب اسلام‌هراسی رسانه‌ای و رابطه مسئله حجاب زنان با اسلام‌هراسی؛ تدوین شده بود که به علت حجیم شدن بیش از حد کتاب، از انتشار آن خودداری شد. امید می‌رود در چاپ‌های آینده با اضافه شدن این دو فصل، کتاب جامعیت محتوایی بیشتری یابد.

در پایان پس از شکر به درگاه الهی، مراتب تقدیر و تشکر خود را از مسئولان محترم دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) به ویژه استاد بزرگوار حضرت آیت الله مهدوی کنی حفظه الله تعالی و معاون محترم پژوهشی و همکارانشان اعلام می‌نمایم.

دکتر محمدرضا مجیدی
(عضو هیات علمی دانشگاه تهران)
محمد مهدی صادقی
(پژوهشگر و نویسنده)